

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket
Svenska som andraspråk

ORDINLÄRNINGSTRATEGIER
i svenska som andraspråk, engelska och moderna språk
Cecilia Allestam

Ämnesintegrerat examensarbete på lärarprogrammet, 10 poäng
Svenska som andraspråk, SIS300, 41-60 poäng
Vårterminen 2007

Handledare: Margareta Holmegaard

Abstract

Syftet med min uppsats är att göra en jämförelse av hur lärare och andraspråkselever i årskurs 7-9 säger sig arbeta med ordinlärning och inlärningsstrategier i ämnena svenska som andraspråk, engelska och moderna språk (franska, spanska och tyska). Som underlag för min studie har jag valt att genomföra en elevenkät samt lärarintervjuer. Den klassificeringsmodell för språkinlärningsstrategier jag valt att utgå ifrån är utformad av Rebecca L. Oxford (1990).

Trots att lärarna redogör för en undervisning som i många avseenden går hand i hand med de teorier som finns om ordinlärning visar det sig att eleverna är relativt begränsade i sin användning av inlärningsstrategier. Det jag kommit fram till är att lärarna måste tydliggöra för eleverna varför det är bra att använda sig av strategier samt hur och i vilka sammanhang de skall användas.

Citatet nedan är en fri översättning av Henry Adams uttryck "They know enough who know how to learn" vilket jag anser speglar mitt arbete på ett bra sätt (Oxford 1990:135).

Nyckelord: svenska som andraspråk, engelska, moderna språk, ordförråd, ordinlärning, inlärningsstrategier.

Den som vet hur man lär sig kan nå hur långt som helst!

Innehållsförteckning

Abstract

Innehållsförteckning

1.	Inledning	1
2.	Syfte och frågeställningar	2
2.1.	Begreppsdefinition.....	2
3.	Litteratur- och forskningsbakgrund	3
3.1.	Kursplaner	3
3.2.	Teorier om ordförråd	4
3.3.	Ordinlärningsstrategier	5
3.3.1.	Motivation	7
3.4.	Språkinläring och främmande språk.....	7
3.5.	Klassificeringsmodell för inlärningsstrategier.....	9
3.5.1.	Andraspråksinlärares strategianvändning i ordinläring på gymnasienivå	10
4.	Material och metod	12
4.1.	Urval.....	13
4.2.	Genomförande	13
4.3.	Avgränsningar	14
5.	Resultat	16
5.1.	Bakgrundsfakta från elevenkäten	16
5.2.	Elevernas råd till kamrat om bra strategier	17
5.2.1.	Kommentar	18
5.3.	Elevernas strategianvändning vid ordinläring	18
5.3.1.	Sammanfattande övergripande resultat	21
5.3.2.	Kommentar	22
5.4.	Intervjuer med lärare.....	23
5.4.1.	Direkta strategier	23
5.4.2.	Indirekta strategier	26
5.4.3.	Kommentar	28
6.	Avslutande diskussion	29
	Litteraturförteckning	
	Bilagor	

1. Inledning

Det talas mycket om att elevernas lärande skall sättas i centrum och att eleverna själva skall ta ansvar för sitt lärande. Att sätta elevens lärande i centrum är ett synsätt som växte fram i slutet av 70-talet och som också lyfts fram i 1994 års läroplan. Lpo 94 (Skolverket 2006) uttrycker i *Skolans värdegrund och uppdrag* att ”Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att hämta kunskaper”.

Om eleverna lär sig att använda många olika inlärningsstrategier underlättar detta ett aktivt och självstyrt engagemang (Oxford 1990:1). Med denna bakgrund har jag valt att fokusera min uppsats på ordinläring och inlärningsstrategier. På vilket sätt kan jag som blivande lärare bistå elever i deras väg mot att ta ett större ansvar för sin inläring? Många gånger har jag själv funderat på hur jag på bästa sätt kan lära mig nya ord i främmande språk. Under min tid på grundskolan och gymnasiet i slutet av 80-talet har jag inget minne av att lärarna lade någon större vikt vid att tala om inlärningsstrategier.

Eftersom detta är mitt examensarbete har det varit viktigt att få med ett didaktiskt perspektiv på ämnet. Med tanke på att jag skall undervisa i svenska som andra språk och franska kändes det därför relevant att närmare studera hur språkinläring går till.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att göra en jämförelse av hur lärare och andraspråkselever i årskurs 7-9 säger sig arbeta med ordinlärning och inlärningsstrategier i ämnena svenska som andraspråk, engelska och moderna språk (franska, spanska och tyska).

Mina frågeställningar är följande:

1. Vilka strategier säger eleverna att de använder när de lär sig nya ord?
2. Lyfter lärarna fram olika inlärningsstrategier som stöd för elevernas lärande?
3. Anser eleverna att de får hjälp av lärarna att utveckla olika inlärningsstrategier för att främja sin inläring?
4. Skiljer sig inlärningsstrategierna åt i de olika språken?
5. Varierar elevernas strategier beroende på ålder och kön?

2.1. Begreppsdefinition

Definitionen av ordet *strategi* är problematisk eftersom begreppet tillmäts olika innebörd beroende på vem som använder det. Somliga menar att det är skillnad mellan strategi och studieteknik medan andra sätter likhetstecken däremellan. Likaså går åsikterna isär om strategier avser medvetna eller omedvetna handlingar samt om lärandet är direkt eller indirekt (Tornberg 2005:20).

När jag använder ordet strategi i min undersökning ser jag det som ett relativt vitt begrepp där det ena inte utesluter det andra. ”Strategier kan definieras som de planer eller tillvägagångssätt som någon använder för att uppnå ett visst mål” (Nelson Wareborn 2004:15). Denna beskrivning stämmer väl överens med Nationalencyklopedins (2007) definition av ordet strategi som ett *långsiktigt övergripande tillvägagångssätt*.

3. Litteratur- och forskningsbakgrund

Min undersökning fokuserar på andraspråkselevs användning av inlärningsstrategier vid ordinlärning i svenska som andraspråk, engelska och moderna språk.

I detta kapitel kommer jag att redogöra för

- Kursplanernas syn på ordinlärning och inlärningsstrategier
- Teorier om ordförråd
- Ordinlärningsstrategier och motivation
- Språkinlärning och främmande språk
- Klassificeringsmodell för inlärningsstrategier vilken använts i min studie (Oxford 1990) samt presentation av en tidigare genomförd studie med fokus på strategianvändning baserad på Oxfords klassificeringsmodell.

3.1. Kursplaner

Det framgår av kursplanen för svenska som andraspråk att eleverna skall lära sig att förstå hur det egna lärandet går till samt att de ska lära sig "...att använda sina erfarenheter, sitt tänkande och sina språkliga färdigheter för att inhämta och befästa kunskaper" (Skolverket, 2000). Vidare anses det viktigt att eleverna tillägnar sig ett stort ordförråd samt lär sig att förstå och använda grundläggande mönster samt grammatiska strukturer i det svenska språket

Även kursplanerna i engelska och moderna språk framhåller att eleverna skall "utveckla sin förmåga att reflektera över och ta ansvar för sin egen språkinlärning och att medvetet använda arbetssätt som främjar den egna inläringen" (ibid.). Det framgår också att "när de egna språkkunskaperna inte räcker till behöver eleven kompensera detta genom att använda strategier som omformuleringar, synonymer, frågor och kroppsspråk". Eleverna skall även lära sig att planera, genomföra och utvärdera sina uppgifter själva eller tillsammans med andra.

Kursplanen för svenska som andraspråk framhåller också det specifika för ämnet, nämligen att det ska ges möjligheter för eleverna att tänka och kommunicera på en kunskaps- och begreppsnivå som oftast ligger högre än elevernas språkliga nivå i svenska. För att kunna stärka eleverna i detta uppmuntras till samverkan mellan modersmål och andra ämnen. När elever får chans att utveckla sitt förstaspråk har de också större chans att lyckas med såväl sitt andraspråk som skolans ämnesundervisning (Axelsson 1988: 505, 512).

Att lära eleverna att förstå den svenska kulturen och omvärlden är centralt i ämnet svenska som andraspråk. Litteraturläsning på svenska är en väg att gå för att ge eleverna ökad förståelse för den svenska referensramen samt för att vidga elevens ord- och begreppsinsläring i meningsfulla sammanhang. Även i engelska skall eleverna kunna tillgodogöra sig innehållet i enklare skönlitteratur. I kursplanen för moderna språk däremot anges inte att eleverna skall läsa skönlitteratur, men eleverna bör kunna tillgodogöra sig enklare berättelser och beskrivningar.

Skillnaden mellan insläring av moderna språk och svenska som andraspråk liksom engelska i viss utsträckning, är att insläringen av svenska och engelska sker både i skolan och i elevens omgivning i övrigt (Ellis 1986:5) medan insläring av moderna språk främst sker i klassrummet. Den största skillnaden ser vi dock i kursplanernas syften med språkundervisningen. Syftet med svenska som andraspråk är att ge eleverna en förutsättning att kunna bo och verka i Sverige på samma villkor som infödda svenskar med svenska som modersmål. I kursplanen för engelska anges att språket talas i ett stort antal länder och språket är nödvändigt vid studier, resor och yrkesmässiga kontakter. I kursplanen för moderna språk lyfts det också fram att språk är viktigt att kunna vid internationella kontakter, resor och språkstudier men nödvändigheten att kunna dessa språk framhävs inte som i engelska och i synnerhet svenska som andraspråk.

3.2. Teorier om ordförråd

Ordinsläring utgör en central del i all språkinsläring, detta är något som de flesta forskare är överens om (Enström 2004:171, Viberg 1988:215). Ordförrådets omfång anses ha en avgörande betydelse för en god läsförståelse vilket är nödvändigt för att en elev skall kunna tillgodogöra sig undervisningen i skolan.

Ordinlärning sker till stor del genom att läsa en ansemlig mängd text av varierat slag samt att använda sig av språket muntligt. Det talas ofta om *passivt* och *aktivt* ordförråd. Det passiva ordförrådet är allt det inläraren kan förstå och det aktiva det som han eller hon själv kan använda (Enström & Holmegaard 1994:175 f). På senare år används ordet *receptivt* ordförråd snarare än *passivt* eftersom ordförståelse inte kan ses som en passiv aktivitet. Användningen av ordet *aktivt* har därmed också kommit att ändras till *produktivt* (Tornberg 2005:94, Enström 2004:176 f).

När ett barn börjar skolan uppskattas det ha ett ordförråd om cirka 8 000 – 10 000 ord och under skolgången ställs allt större krav på eleven att lära sig nya ord för att kunna ta del av undervisningen. För att klara av att tillgodogöra sig undervisningen på gymnasienivå uppskattas eleverna behöva kunna cirka 30 000 – 40 000 ord (Holmegaard & Wikström 2004:554). Det finns uppgifter som pekar på att elever under sin grundskoletid lär sig så mycket som 40 000 – 50 000 ord vilket skulle innebära att varje elev lär sig 4 000 ord om året, eller 80 ord i veckan, under denna period (Nelson Wareborn 2004:5). En andraspråkelev som anländer till Sverige under skolåren ställs förstås inför en stor och tidskrävande utmaning. Om andraspråkeleven skall ha en chans att hinna ikapp de enspråkiga kamraterna behöver han eller hon förmodligen lära sig närmare 100 ord i veckan vilket antyds i titeln på Nelson Wareborns studie "Minst 100 nya ord i veckan ska läras in. Vem har motivation och uthållighet för det?" (Nelson Wareborn 2004).

3.3. Ordinlärningsstrategier

För att lära sig ett nytt ord och få det att fästa i minnet måste det sättas i ett för varje individ meningsfullt sammanhang (Enström & Holmegaard 1994:165, Tornberg 2005:93, Eriksson & Tholin 1997:60 f).

Som vi alla vet är människor olika och vi lär oss på olika sätt, därför menar Eriksson och Tholin att det är viktigt att göra eleverna medvetna om olika strategier för att lära sig nya ord. Det kan t.ex. vara genom att

- lära sig förklara ett ord med hjälp av andra ord
- använda sig av nyckelord för att kunna återberätta en text
- associera kring ordet
- hitta synonymer eller motsatsord
- sätta orden i en mening.

Det är viktigt att framhålla att det vi minns bäst är det vi fått arbeta aktivt med och som vi har förankrat i tidigare kunskaper anser författarna. Vidare anser de att människor använder sig av olika stöd för minnet. Det kan vara bilder, rytmer och musik, en del vill "göra något" t.ex. röra sig eller göra något med sina händer. Vissa människor är *auditiva*, dvs. de lär sig bäst genom att lyssna och andra är *visuella* och lär sig bäst genom att läsa

Det brukar lyftas fram (Enström & Holmegaard 1994:187) att det är bra att placera in ord i ordfält där man samlar ord inom ett visst ämnesområde t.ex. *kläder* eller i betydelsegrupper för att lära sig omfånget i betydelse av närliggande ord som t.ex. *titta, snegla, stirra, ögna* och *kisa*.

För att klara av att tillgodogöra sig en tidningstext krävs ett stort receptivt ordförråd och då kan det vara nödvändigt att använda sig av gissningsstrategier framhåller Tornberg (2005:94 f) samt Enström och Holmegaard (1994:176 ff).

Några vanliga gissningsstrategier som är viktiga att uppmärksamma enligt Enström och Holmegaard är:

- *Innehållet*, både det som står före och efter det aktuella ordet är viktigt för förståelsen
- *Ordklasstillhörigheten*. Böjningsändelser och placering av ordet i en mening är faktorer som en inlärare bör beakta.
- *Ordbildningen* kan ge ledtrådar till ordets betydelse. Inläraren kan titta på kända delar som t.ex. ordstam, prefix och suffix.
- *Liknande ord* på andra språk. Ibland kan det vara till hjälp, men man bör vara medveten om att det också kan förvilla.
- *Sambandsorden* kan underlätta förståelsen. Det kan vara ord som "nämligen", "därför", "alltså" osv.

(Enström & Holmegaard 1994:177)

Som komplement till olika gissningsstrategier anser författarna att eleverna bör lära sig att använda lexikon för att ytterligare utöka förståelsen av ett ord. Dessutom framhåller de att det är mycket viktigt att väcka elevernas intresse för egen läsning. Lärarna bör försöka hitta texter på rätt nivå för eleverna och förbereda läsningen genom att diskutera innehållet med hjälp av bl.a. bilder, kartor och nyckelord för att underlätta elevernas läsning. Det är också bra för eleverna att efteråt få diskutera i mindre grupper och skriva om textinnehållet för att de skall få en ökad förståelse och samtidigt förstärka sin ordinläring

Kan man även arbeta med dialoger och idiomatiska uttryck som innehåller användbara ord och fraser menar författarna att eleverna utökar sitt aktiva ordförråd. Även Axelsson (1988:194 ff) anser att elever skapar ”kreativa öppningar” i användningen av s.k. helfraser vilka definieras som oanalyserade yttranden som inlärs i sin helhet. Dessa fraser utgör språkligt underlag som inläraren sedan kan bilda egna regler utifrån.

3.3.1. Motivation

Inlärarens motivation och behov har en central plats i teorierna om andraspråksforskning. Har eleven ett starkt behov av språket, t.ex. för att kunna studera på detta språk, blir han eller hon motiverad att lära sig och kommer förmodligen också att lyckas med det (Ellis 1986:11). Även Inger Bergström, lektor i engelska och en av forskarna i projektet STRIMS menar att motivation är en bra grund, men också andra faktorer spelar in, t.ex. ”studieteknisk träning” (Malmberg 2000:28). En positiv inställning och ett intresse för landets kultur är andra faktorer som är viktiga. Läraren bör vara något av en språkambassadör, det är han eller hon som skall ”sätta färg på lektionerna, skapa en stimulerande atmosfär och en lockande och spännande språkmiljö” (Malmberg 2000:28 ff).

3.4. Språkinläring och främmande språk

Projektet STRIMS (Strategier vid inläring av moderna språk) bygger på ”de tankar elever i svenska grund- och gymnasieskolan har när de löser sina dagliga uppgifter under språklektionerna – och hur dessa tankar leder till individuella handlingsmönster eller strategier” (Malmberg 2000:3 ff). STRIMS-projektet, en longitudinell studie, startade läsåret 1987/1988 och omfattade fyra språk nämligen engelska, spanska, tyska och franska (franskan tillkom ett år efter start). Anledningen till att projektet skulle omfatta flera språk var att deltagarna i projektet ville se om elevernas strategier i språkinläring var generella eller specifika beroende på vilket språk eleverna höll på att lära sig.

Projektets tillkomst grundar sig bl.a. på de tankar som många lärare ställts inför när de upptäckt att deras elever inte lärt sig det läraren har försökt att lära ut. En annan faktor är den förändrade syn på lärande som

uppstod under 70-talet, bl.a. Europarådets språkprojekt, då intresset för lärarledd undervisning ändrade fokus mot inläring där elevens lärande står i centrum. STRIMS-projektet inspirerades också av de nya tankarna kring inlärningsprocesser och strategier som lyftes fram i samband med reformen av lärarutbildningen på 80-talet.

Studien visade att ordinläring går till på ett mycket traditionellt sätt i samtliga språk, dvs. eleverna använder sig av gloslistan och håller för den ena spalten och översätter orden från svenska till målspråket. Cirka hälften av eleverna skriver också orden, några läser dem högt och endast ett fåtal bildar meningar med orden i. Det framkom i studien att eleverna hade ganska lätt för att lära in nya ord, men de fastnade inte i långtidsminnet. Projektgruppen menar därför att det är viktigt att lära eleverna använda flera sinnen och de bör uppmuntras att pröva olika inlärningsstrategier (ibid. s. 19 ff).

STRIMS-studien tyder på att det inte råder någon större skillnad mellan vilka minnesknep eleverna använder sig av i de olika språken och inte heller mellan högstadie- och gymnasieelever. Det som möjligen kan lyftas fram är att eleverna i moderna språk använder sig mer av associationer till ord i andra språk än vad eleverna i engelska gör. Eleverna menar att de minnesknep de använder för att komma ihåg ord är personliga, något som flera minnesforskare också hävdar. Det kan vara effektivt att "haka upp" det man vill minnas på något som är välbekant och därmed kan användas som ledtråd när man behöver använda ordet (Tornberg 2005:92, Eriksson & Tholin 1997:61).

Elevernas strategier för att kunna förstå en text på ett främmande språk är varierande. I engelska visar det sig att eleverna i årskurs nio i betydligt större utsträckning än elever i årskurs 1, humanistisk linje, på gymnasiet använder sig av *top-down*-strategier dvs. de försöker förstå helheten innan de går in på detaljerna (Malmberg 2000:22 ff), se även Tornberg (2005:74). Elever i gymnasieklassen, första året på teknisk linje, har mer utvecklade strategier än eleverna på humanistisk linje menar STRIMS. De använder sig av sammanhanget och nyckelord och slår bara upp svåra ord som är nödvändiga för förståelsen. Ofta skriver de också ned en kort sammanfattning av vad de läst. Dessa skillnader förklarar författarna med att läraren i T1-klassen förmodligen diskuterat olika inlärningsstrategier med sin klass. I moderna språk visar det sig att de elever som läst språket under en längre tid i större utsträckning använder sig av en *top-down*-modell än de som var nybörjare i språket. Ett annat begrepp som ofta nämns när det talas om *top-down*-strategier är *bottom-up*-strategier vilket innebär att man utgår från den språkliga formen genom att "avkoda bokstäver, fonem, ord och satser" (Tornberg

2005:73). Det visar sig också att elever som deltagit i STRIMS-projektet och fått strategiträning har utvecklat sin inlärningsförmåga.

Learner Autonomy är även det ett synsätt som växt fram i och med den ändrade språksynen på 70-talet. Det har vunnit stor spridning genom Europarådets språkprojekt under senare år framförallt inom undervisningen i engelska (Tholin 1992). Tholin kallar arbetsmetoden för elevplanerad undervisning. Ett elevplanerat arbetssätt innebär framförallt tre saker enligt Tholin och även Nunan (2004:138 ff):

1. Eleverna skall allteftersom lära sig att ta ansvar för sin egen inlärnin g (planera, genomföra och utvärdera)
 2. Eleverna skall bli medvetna språkinlärare som reflekterar över sin inlärnin g och sina val av strategier
 3. Eleverna skall se sitt lärande i ett socialt sammanhang så att de lär sig samarbeta med andra
- (Tholin 1992:7)

I stora drag handlar det om ett förändrat arbetssätt för både lärare och elever. Läraren får en viktig roll som handledare och är den som sätter upp ramarna för undervisningen. Lärare som vill arbeta efter detta arbetssätt måste stödja eleverna och det kan göras genom att sätta upp mål för såväl inlärningsprocessen som det språkliga menar både Nunan och Tholin. När eleverna själva får planera vad de skall arbeta med och ta eget ansvar för det uppfattas det till en början som svårt och krävande, men de ser så småningom fördelarna med arbetet och motivationen ökar (Tholin 1992:107 f).

3.5. Klassificeringsmodell för inlärningsstrategier

Inlärningsstrategier är viktiga verktyg för ett aktivt och självstyrt engagemang. Om elever i större utsträckning själva kan påverka sin inlärnin g så kommer de också att utveckla en större kommunikativ kompetens (Oxford 1990:1 ff).

Till följd av kulturen i ett land och dess utbildningssystem är många språkelever vana vid att vara passiva mottagare och de gör bara det som är nödvändigt för att klara prov och betyg. En sådan attityd måste ändras enligt Oxford. För att på bästa sätt kunna dra nytta av inlärningsstrategier menar hon att språkinlärarna själva måste vilja ta ett större ansvar för sin egen inlärnin g. Om inlärarna lär sig detta kommer

deras självförtroende, deras medbestämmande och prestation att förbättras anser Oxford.

Allteftersom eleverna blir mer självstyrda förändras lärarens roll till att bli mer av en guide eller samordnare. För att kunna hjälpa eleverna att bli mer självständiga måste läraren enligt Oxford (1990:10) identifiera elevernas strategier och hjälpa dem att öva sig på olika strategier för att hitta dem som passar varje elev bäst.

Strategierna delas in i två huvudkategorier, direkta och indirekta strategier (ibid. s. 14 ff). *Direkta strategier* innebär språklig bearbetning av det språk som lärs in och dessa delas i sin tur in i *minnesstrategier*, *kognitiva strategier* och *kompensationsstrategier*. Minnesstrategierna är till för att komma ihåg och senare kunna ta fram information. De kognitiva strategierna för att kunna förstå, skriva och tala på det nya språket och kompensationsstrategierna slutligen för att kunna använda språket trots kunskapsluckor. *Indirekta strategier* delas också in i tre kategorier nämligen *metakognitiva strategier*, *affektiva strategier* och *sociala strategier*. De metakognitiva strategierna innebär bl.a. fokusering och planering av arbetet samt utvärdering. De affektiva strategierna är till för ångestreducering och uppmuntran. Sociala strategier ger stöd i inläringen tillsammans med andra människor.

Totalt omfattas Oxfords modell av 62 konkreta strategier, dessa fördelas på de 6 huvudgrupperna för indirekta och direkta strategier (se bilaga 1).

Många av strategierna överlappar varandra och Oxford framhåller att kategoriseringen av strategier inte är självklar. Ett problem inom strategiforskningen har varit att enas om en hållbar klassifikation som kan dela in strategierna i övergripande kategorier som till sin art och innebörd klart kan skiljas från varandra. Några klassificeringsförsök har gjorts, bl.a. av Oxford (1990) och av O'Malley & Chamot (1990). Båda klassificeringsförsöken innefattar begrepp som kognitiva, metakognitiva och socio-affektiva strategier. Trots problemen med att kategorisera strategier så framgår det att direkta och indirekta strategier stödjer varandra och hjälper inlärarna att ta kontroll över sin inläring samt att nå bättre resultat menar Oxford.

3.5.1. Andraspråksinlärares strategianvändning i ordnlärning på gymnasienivå

En studie baserad på andraspråksinlärares strategianvändning i ordnlärning på gymnasienivå presenteras i en rapport från Göteborgs

universitet (Nelson Wareborn 2004). Studien är utförd under en treårsperiod i författarens egen kursgrupp i svenska som andraspråk A och B och grundar sig på Oxfords klassificeringsmodell för inlärningsstrategier. Studien omfattar 9 gymnasieelever på det samhällsvetenskapliga programmet.

Syftet med studien var att beskriva och förstå hur några elever gör när de lär sig nya ord och uttryck.

Den empiriska undersökningen bygger på enkäter, prov, intervjuer och fortlöpande observation. Materialet analyserades och klassificerades enligt Oxfords strategiklassificering.

Eleverna uttryckte att de använder sig av 34 av Oxfords 62 strategier. 16 direkta strategier och 18 indirekta strategier varav de direkta strategierna var mer frekventa (Nelson Wareborn 2004:31 ff).

Flickorna har uttryckt fler strategier än pojkarna i studien och det visar sig att flickorna i större utsträckning än pojkarna använder direkta strategier medan pojkarna i sin tur använder fler indirekta strategier än flickorna. Det visade sig också att de elever som använt dominerande direkta strategier hade bättre slutbetyg.

I min studie kommer jag att göra vissa jämförelser av mina resultat med Nelson Wareborns studie.

4. Material och metod

Min studie som genomförts med 23 andraspråkselever och med 5 språklärare i årskurs 7-9 är i huvudsak kvalitativ vilket innebär att jag genom min analys skall tolka resultatet i min empiriska undersökning (Patel & Davidson 1994:99). Till viss del har studien även varit kvantitativ vilket innebär att en del av de uppgifter som framkommit kan presenteras statistiskt (Lagerholm 2005:28) utifrån angivna variabler såsom kön och ålder (Patel & Davidson 1994:92). I syfte att få en större bredd i mitt material valde jag att göra en enkätundersökning med eleverna. Lärarna valde jag däremot att intervjua för att få deras syn på ordinlärning och inlärningsstrategier.

För min undersökning har jag valt att utgå från Oxfords klassificering (se avsnitt 3.5), främst för att den riktar sig till lärare i syfte att hjälpa dem att bättre förstå olika inlärningsstrategier. En studie som jag använt mig av handlar om strategianvändning i ordinlärning på gymnasienivå (se avsnitt 3.5.1) och bygger även den på Oxfords klassificering. Det är Nelson Wareborns svenska översättning av Oxfords system som presenteras i bilaga 1.

Enkäten (bilaga 2) bygger på både öppna och slutna frågor. Den inleds med en kort presentation där jag talar om syftet med enkäten och att eleverna kommer att vara anonyma så tillvida att de inte kommer att namnges i min uppsats (Lagerholm 2005:38 f). Däremot numrerades varje enkät och jag bad eleverna skriva sitt namn vid rätt nummer på en numrerad lista. Detta för att vid behov kunna kontakta eleverna för eventuella följdfrågor. Enligt Patel & Davidson (1994:63) är detta en s.k. konfidentiell enkät. I min utformning av enkäten har jag haft stor nytta av Enkätboken (Trost 2001), det gäller såväl formatet, t.ex. att skriva svarsalternativen med rak högermarginal, som utformningen av frågeställningar, inledning och avslut (ibid. s. 86 ff).

Intervjun (bilaga 3) består av en öppen huvudfråga, men jag har kompletterat med följdfrågor vilket jag tycker är väsentligt om dessa inte naturligt kommer upp. Denna teknik kallas för *tratt-teknik* vilket innebär att intervjuaren inleder med att ställa öppna frågor så att intervjupersonen får en chans att fritt uttrycka sig för att sedan övergå till mer specifika frågor (Patel & Davidson 1994:65). Dessutom anses

det viktigt att visa ett verkligt intresse för intervjupersonen och att skapa en god relation till denne, något jag försökt eftersträva i mina möten (ibid. s. 63).

4.1. Urval

Min undersökning är genomförd på en F-9 skola i en västsvensk kommun. Jag kom överens med läraren i svenska som andraspråk (sva) för årskurs 7-9 att jag skulle genomföra undersökningen i hans grupper. Grupperna omfattas av totalt 34 elever i åldrarna 13-15 år.

Av de 34 tillfrågade eleverna deltog slutligen 23 stycken, se fördelning enligt tabell 1. Eftersom fler än hälften av de berörda eleverna är under 15 år valde jag att skriva ett brev till deras föräldrar för att be dem om tillstånd att låta deras barn delta i min enkätundersökning (se bilaga 4). Det tog tid att få dessa tillstånd i retur och trots påminnelse föll några elever bort på grund av detta. Två föräldrar tackade nej till deltagande.

Tabell 1: Antal flickor och pojkar fördelat på kön och årskurs

Årskurs	Flickor	Pojkar	Summa
7	2	4	6
8	0	4	4
9	7	6	13
Totalt	9	14	23

Eftersom det finns flera språklärare på skolan valde jag ut vilka lärare jag skulle intervjua efter att jag via eleverna fått reda på vilka lärare majoriteten av dem hade i de olika språken. Fem lärare, en i vardera ämnet svenska som andraspråk, engelska, tyska, spanska och franska utseddes.

4.2. Genomförande

Innan enkätundersökningen genomfördes gjorde jag en pilotstudie, något som förespråkas av Patel & Davidson (1994:69), för att kontrollera att enkätfrågorna fungerade. Denna pilotstudie utfördes med två flickor i samma ålder som målgruppen för min studie, men även med

två av mina studiekamrater. Några frågor upplevdes för långa och därmed svåra att förstå vilket gjorde att jag ändrade dessa, i något sammanhang har jag också ändrat ordval.

Min avsikt var att jag skulle delta vid genomförandet av samtliga enkäter i de olika elevgrupperna. Tyvärr visade sig detta omöjligt. Tillsammans med läraren i svenska som andraspråk kom vi överens om att jag skulle vara närvarande vid ett tillfälle för att se hur enkäten togs emot av eleverna och därmed få en uppfattning om vilka frågor som uppstod. Genomförandet gick mycket bra och läraren åtog sig att se till att resterande enkäter blev gjorda. Vid det första tillfället erhöll jag ungefär en tredjedel av enkäterna. Trots att jag inte kunde närvara själv vid insamlandet av samtliga enkäter har jag ingen anledning att tro att detta skall påverka resultatet. Platsen och den avsatta tiden, en lektion på 40 minuter, har varit densamma för samtliga elever liksom instruktionerna.

När jag tagit reda på vilka som var andraspråkselevernars lärare i de övriga språken bokade jag tid för intervju med dem. Samtliga fem lärarintervjuer genomfördes under tre dagar och varje intervju tog cirka 30 minuter. Jag förde anteckningar vid samtalen med lärarna. Detta berodde på att jag inte skall göra någon språklig analys av materialet och jag anser inte att jag behöver återge intervjun ordagrant. Dessutom menar Patel & Davidson (1994:69 f) att en bandinspelning kan ha en hämmande effekt på intervjupersonen, något som jag ville undvika. Däremot har jag efter att ha renskrivit mina anteckningar givit texten till respektive lärare för granskning, detta för att undvika risken för feltolkning.

4.3. Avgränsningar

Inledningsvis låg fokus för uppsatsen på språkinlärningsstrategier i ett vidare begrepp såsom inläring av grammatik, ord, syntax, fonologi osv. Ganska snart insåg jag att det var nödvändigt att begränsa mitt fokusområde för att arbetet på så sätt skulle få ett större djup och mening.

Valet att begränsa mig till ordinläring och dess inlärningsstrategier beror på att ordkunskap spelar en avgörande roll för språkinläring även om det är viktigt att lyfta fram att det endast rör sig om en delkomponent i språkbehärsningen (Enström, 2004:171).

Jag har medvetet valt att göra en jämförelse mellan elever som deltar i svenska som andraspråk och deras inlärningsstrategier i svenska som

andraspråk, engelska och moderna språk eftersom alla dessa språk är nya för inläraren. I min uppsats berörs även modersmålet och dess påverkan på inläring, men det utgör inte en av variablerna i min undersökning.

5. Resultat

I detta kapitel redogörs för de resultat som framkommit i enkätundersökningen bland andraspråkseleverna samt intervjuundersökningen med språklärarna.

I avsnitt 5.1 presenteras elevernas språkval och deras intresse för språk i allmänhet, elevernas syn på modersmålets roll för inläring av andra språk samt vilket stöd de får för sin ordinläring. I avsnitt 5.2 redogörs för de fem råd som majoriteten av eleverna i undersökningen lyfter fram när de till en kamrat rekommenderar olika sätt att lära sig nya ord och stycket avslutas med en kommentar.

Avsnittet 5.3 presenterar elevernas användning av strategier vid ordinläring vilka baseras på frågorna 13-17 i min elevenkät. Efter att ha analyserat svaren på frågorna har jag i tabellformat klassificerat dem enligt Nelson Wareborns svenska strategiklassificering (bilaga 1). I min sammanställning har jag valt att väga samman svaren *ibland* och *alltid* eftersom eleverna faktiskt uttalar att de använder strategin i båda alternativen. Elevernas svar på vilka strategier de använder presenteras i förhållande till den totala svarsfrekvensen i procent efter varje kategori av strategier. Utöver tabellen redovisas ett sammanfattande övergripande resultat. Därefter avslutar jag med mina kommentarer kring elevernas strategival samt jämförelser med Nelson Wareborns (2004) resultat.

Intervjuerna med lärarna som redovisas i avsnitt 5.4 presenteras på ett sådant sätt att deras tankar om ordinläring kan hänföras till de olika strategierna enligt strategiklassificeringen i bilaga 1. Kapitlet avslutas med att jag ger mina kommentarer till resultatet av lärarintervjuerna.

5.1. Bakgrundsfakta från elevenkäten

Samtliga 23 elever som har deltagit i enkätundersökningen studerar svenska som andraspråk och engelska, 19 av dem läser ytterligare något språk. Fördelningen mellan språken är följande: två elever läser franska, tre elever spanska och merparten, 14 elever, läser tyska.

De flesta av eleverna har gjort sitt val av språk för att de har släktingar i landet (Tyskland och Frankrike) eller därför att flera i familjen behärskar språket. En elev har valt tyska beroende på att hon bott i Tyskland tidigare och redan kan lite tyska. Flera av eleverna passerar genom Tyskland på väg till sina hemländer (Albanien, Kroatien, Bosnien) och tycker därför att det kan vara roligt att kunna språket. En annan anledning till språkvalet, vilket uppges för samtliga språk, är att språken är världsspråk med många talare. En pojke säger att han valt tyska därför att bilindustrin är stor i Tyskland och han kanske kommer att jobba där.

På frågan om eleverna tycker att det är roligt att läsa språk svarar 17 av 21 svarande elever att de tycker det. 18 av 23 tycker att något eller några språk är roligare att lära sig än andra. Det framgår att majoriteten av eleverna föredrar engelska och därefter kommer svenska. Engelska och svenska motiveras främst med att det är språk som är användbara och viktiga att kunna. För övrigt beror valet på att språket är intressant att lära sig eller att eleven är bra på just det språket och därför tycker det är mer stimulerande att läsa än andra språk.

16 av 21 elever svarar att de har nytta av sitt modersmål när de läser andra språk. Eleverna har däremot svårt att uttrycka varför det är så. Många skriver att det är lättare att lära sig när man kan flera språk och några säger att de kan hitta likheter mellan ord och även vissa grammatiska likheter t.ex. verböjning.

Merparten av eleverna svarar att de får hjälp med läxläsningen hemma eller i skolan. Oftast är det mamma som hjälper till, men pappa, syskon, lärare och kamrater anges också. Vidare anser de flesta eleverna att de får stöd av sina lärare i att hitta olika sätt att lära sig nya ord. 5 elever som läser tyska har svarat att de får stöd i endast svenska och engelska. En elev som läser tyska har sagt att han bara får stöd i svenska. 2 elever med spanska som språkval har svarat att de inte vet.

5.2. Elevernas råd till kamrat om bra strategier

På frågan om vilka fem goda råd eleverna vill ge till en kamrat för att lära sig nya ord lyfter eleverna fram 23 *direkta strategier* ur de två undergrupperna *minnesstrategier* och *kognitiva strategier* samt 13 *indirekta strategier* från samtliga tre undergrupper *metakognitiva strategier*, *affektiva strategier* och *sociala strategier*.

Det är 13 pojkar och 6 flickor som svarat på denna fråga. De fem vanligast förekommande strategierna presenteras i tabell 2.

Tabell 2: Fem goda råd till en kamrat

STRATEGIER		
Elevens svar	Strategi	Pojkar/Flickor
1. Läsa och repetera	Direkt, minnesstrategi	7 pojkar, 4 flickor
2. Läsa mycket böcker och tidningar	Direkt, kognitiv strategi Indirekt, metakognitiv strategi	6 pojkar, 2 flickor
3. Skriva ned orden	Direkt, minnesstrategi	4 pojkar, 2 flickor
4. Lära sig meningar och fraser	Direkt minnesstrategi, direkt kognitiv strategi	3 pojkar
5. Använda ordbok	Direkt kognitiv strategi	3 pojkar

5.2.1. Kommentarer

Till skillnad från i Nelson Wareborns studie (2004:40) om vilka strategier eleverna sätter upp som goda råd till en kamrat framkommer det i min studie nästan dubbelt så många direkta strategier som indirekta strategier medan Nelson Wareborn får lika många av båda grupperna. Bland de fem vanligaste strategierna eleverna uppger i min studie finns endast en indirekt strategi med.

5.3. Elevernas strategianvändning vid ordinlärning

I tabell 3 presenteras elevernas strategianvändning baserat på enkätfrågorna 13-17. Elevernas strategianvändning presenteras i förhållande till den totala svarsfrekvensen i procent efter varje kategori av strategier. Av tabellen framgår att det är en större andel elever som uppger att de använder direkta strategier än vad det är för indirekta strategier. De strategiområden som anges mest frekvent är *minnesstrategier och kognitiva strategier* som tillhör *direkta strategier* samt *sociala strategier* som är en undergrupp till *indirekta strategier*.

Antalet direkta strategier som eleverna angett att de använder är 17 stycken och motsvarande för indirekta strategier är 13. I enkäten fokuserade 28 av underfrågorna (fråga 13-17) på direkta strategier och 19 fokuserade på indirekta strategier. Som en jämförelse till Nelson Wareborns studie visar min enkät att eleverna utnyttjar 30 av de totalt 62 strategierna som omfattas i klassificeringsmodellen medan Nelson Wareborns studie visade att eleverna använde sig av 34 stycken. I den

studien var förhållandet dock att de indirekta strategierna var något fler än de direkta strategierna men att användningen av de direkta strategierna dominerade (se avsnitt 3.5.1).

Tabell 3: Klassificering av elevernas strategianvändning

DIREKTA STRATEGIER	Antal elever som någon gång använder strategin			
	Fråga	Sva	Eng	Fr/Sp/Ty
<i>Minnesstrategier</i>				
A. Skapa mentala länkar				
1. Ordna	13 d	13	17	14
2. Associera/arbete igenom	13 g	16	14	12
3. Placera in nya ord i en kontext	13 a,f,i,j	64	65	51
B. Använda bilder och ljud				
1. Använda bilder	13 h, 14 f	22	22	13
C. Repetera klokt				
1. Repetera strukturerat	13 b-e, i-k	122	137	105
Summa:		237	255	195
<i>Summa i procent av totalt antal svarande:</i>		73 %	76 %	69 %
<i>Kognitiva strategier</i>				
A. Praktisera				
2. Använda formellt ljud-skrivsystem	13 e	16	20	14
5. Praktisera naturalistiskt	13 i-j, 16 a-f	126	134	90
B. Mottaga och sända				
1. Komma på idén snabbt genom att t.ex. skumläsa	14 a	16	17	13
2. Använda resurser för att mottaga och sända budskap	14 c	19	21	17
C. Analysera och resonera				
1. Resonera deduktivt	14 a	16	17	13
Summa:		193	209	147
<i>Summa i procent av totalt antal svarande:</i>		71 %	77 %	65 %

<i>Kompensationsstrategier</i>				
A. Gissa intelligent				
1. Använda lingvistiska ledtrådar	14 a,b,d	31	34	24
B. Övervinna begränsningar i tal och skrift				
1. Växla till modersmålet	15 a	10	10	9
3. Använda mimik och gester	15 c	11	11	8
4. Delvis eller totalt undvika kommunikation	15 d	10	10	10
6. Förenkla budskap	15 e	17	19	15
7. Hitta på nya ord	15 f	14	14	13
8. Beskriva med många ord	15 g	16	16	10
Summa:		109	114	89
<i>Summa i procent av totalt antal svarande:</i>		54 %	57 %	54 %
Totalt antal direkta strategier:		539	578	431
INDIREKTA STRATEGIER		Antal elever som någon gång använder strategin		
	Fråga	Sva	Eng	Fr/Sp/Ty
<i>Metakognitiva strategier</i>				
A. Centrera sitt lärande				
2. Koncentrera sig	17 d	21	20	15
B. Arrangera och planera sitt lärande				
2. Organisera sitt lärande (schema, skrivbord, belysning etc.)	17 b, c	32	31	25
3. Sätta mål	17 a	12	12	10
5. Planera en språklig uppgift	17 j	8	9	6
6. Söka övningsmöjligheter	16 a-f	92	99	61
Summa:		165	171	117
<i>Summa i procent av totalt antal svarande:</i>		65 %	69 %	56 %
<i>Affektiva strategier</i>				
A. Dämpa sin ångslan				
1. Använda avslappningsövningar som djupandning eller meditation	17 f	0	0	0
2. Använda musik	17 e	17	18	14

B. Uppmuntra sig själv				
1. Göra positiva uttalanden	17 g, h	32	31	23
3. Belöna sig själv	17 h	12	11	9
Summa:		61	60	46
<i>Summa i procent av totalt antal svarande:</i>		<i>54 %</i>	<i>55 %</i>	<i>49 %</i>
<i>Sociala strategier</i>				
A. Ställa frågor				
1. Fråga för att få klargörande och bekräftelse	14 e, 17 i	32	35	26
2. Fråga för att få hjälp med korrigering	15 b, 17 i	33	35	27
B. Samarbeta med andra				
1. Samarbeta med personer som är lika duktiga	17 k	16	17	14
2. Samarbeta med skickliga användare av det nya språket	17 k	16	17	14
Summa:		97	104	81
<i>Summa i procent av totalt antal svarande:</i>		<i>70 %</i>	<i>78 %</i>	<i>72 %</i>
Totalt antal indirekta strategier:		323	335	244

5.3.1. Sammanfattande övergripande resultat

Andelen elever som uppger att de använder de olika underkategorierna skiljer sig inte avsevärt åt, däremot visar det sig att eleverna i svaren på vissa frågor har angett *alltid* i stor omfattning vilket inte framgår av tabellen. Dessa frågor kan i första hand placeras in under gruppen *direkta strategier*, *minnesstrategier* men också under *kognitiva strategier*.

Ett exempel på minnesstrategier presenteras i tabell 4 där svaren anges i procent. Här framgår att det främst är pojkarna som uppger att de alltid repeterar gloslistan, men mina resultat visar också att repetition ökar ju äldre eleven är. Ungefär hälften av eleverna i engelska och något färre i moderna språk uppger att de alltid skriver orden upprepade gånger, medan siffran i svenska som andraspråk är lägre. Även här är tendensen att det är en större andel pojkar än flickor som skriver orden.

Tabell 4: Strategier för att lära nya ord

Fråga 13	Kön	Sva			Eng			Fr/Sp/Ty		
		Ibland	Alltid	Aldrig	Ibland	Alltid	Aldrig	Ibland	Alltid	Aldrig
b Läser bara gloslistan och lär mig orden	F	63	0	38	33	56	11	44	22	33
	P	23	77	0	43	57	0	30	70	0
	Totalt	38	48	14	39	57	4	37	47	16
c Repeterar gloslistan tyst för dig själv	F	71	14	14	56	33	11	33	33	33
	P	23	77	0	21	71	7	30	70	0
	Totalt	40	55	5	35	57	9	32	53	16
d Skriver orden upprepade gånger	F	38	0	63	33	33	33	33	33	33
	P	23	54	23	14	64	21	30	50	20
	Totalt	29	33	38	22	52	26	32	42	26

F = flickor P = pojkar

Svaren anges i procent.

En kognitiv strategi där många elever anger att de *alltid* använder strategin är att gissa med hjälp av sammanhanget. Detta är en strategi som är betydligt vanligare hos flickor än hos pojkar och främst i svenska och engelska.

En anledning till att *sociala strategier*, som tillhör de indirekta strategierna, har fått en hög användandeprocent är att många elever anger att de *alltid* frågar för att få klargörande och bekräftelse eller för att få hjälp och korrigerings. Det är vanligt att framförallt pojkar ber om hjälp när de inte förstår ett ord i en text. Det är också vanligare att pojkar och främst i de yngre åldrarna ber om hjälp när de inte kan ett ord som de vill använda.

5.3.2. Kommentarer

Det som går att utläsa av resultatet är att eleverna i min studie är relativt begränsade i sin användning av strategier för ordinläring i synnerhet om man ser till de svar som anges *alltid*. Det innebär att de i stor utsträckning använder sig av "traditionella" strategier som går ut på att läsa gloslistan och repetera den, något som också uppmärksammades i projektet STRIMS (se avsnitt 3.4).

Andelen svar för alternativet *ibland* är på många frågor ganska hög och troligen beror det på att några kryssar i rutan om de använt strategin någon enstaka gång och andra när de nästan alltid gör det, men ändå inte tycker att det är tillräckligt för att kryssa i alltid. Det verkar som om flickor i högre grad än pojkar använder alternativet *ibland*. Detta alternativ är mycket brett vilket jag tycker är viktigt att uppmärksamma. Frågan är vad som kunnat göras för att undvika denna osäkerhet. Ett

alternativ kunde ha varit att bara använda svar *ja* eller *nej* för om de använder strategin eller inte, men förmodligen hade det ändå inte löst osäkerhetsfaktorn. Det är möjligt att jag genom en uppföljande intervju kunde kommit närmare sanningen.

Med stöd av elevernas råd till en kamrat om bra inlärningsstrategier samt min klassificering av elevernas svar i fråga 13-17 tyder min studie på att eleverna i första hand väljer direkta strategier och främst minnesstrategier. Vissa strategier används mer än andra. Detta kom även Nelson Wareborn fram till i sin studie (se avsnitt 3.5.1). För att få ett så rikt ordförråd som möjligt, vilket är nödvändigt för läsförståelsen (se avsnitt 3.2), behöver eleverna hitta sätt som underlättar att komma ihåg orden. Kanske är det så att minnesstrategier är särskilt lämpade för att lära nya ord. En annan likhet mellan studierna är att pojkar har en högre frekvens i användningen av indirekta strategier än flickor, i synnerhet när man tittar på *alltid*-alternativet. Däremot kan jag inte se att flickor oftare än pojkar väljer direkta strategier, något som framkom i Nelson Wareborns resultat. Jag har inte funnit några stora skillnader i elevernas strategival beroende på ålder annat än i enstaka frågor.

Till skillnad från Nelson Wareborns studie kan jag inte av mina resultat dra lika långtgående slutsatser om vilka strategier eleverna helst använder sig av. Resultaten från min studie bygger endast på en elevenkät med styrda frågor fokuserade på ett urval av strategier. Nelson Wareborns resultat däremot bygger på en kombination av enkät, prov, intervju samt observation under en längre tid.

5.4. Intervjuer med lärare

Min övergripande fråga till lärarna lyder *Hur går du tillväga när du skall introducera en ny text i gruppen? (fokus på ordinlärning/ordförståelse)*. Här presenteras de fem lärarnas svar enligt en uppdelning mellan *direkta* och *indirekta* strategier.

5.4.1. Direkta strategier

Följande punkter sorterar under *minnesstrategier*:

- Samtliga fem lärare anser att *nyckelord*, strategi B3 enligt klassificeringsmodellen (bilaga 1), är användbara vid introduktionen av en ny text.

- Användning av *bilder*, strategi *B1*. Läraren i svenska som andraspråk (sva) använder främst bilder med de nyanlända eleverna eftersom det ger ett bra stöd för minnet när eleverna skall lära sig nya ord. Läraren i engelska tar upp kopplingen mellan ord och bild i samband med att hon talar om film som hon visar någon gång per läsår. I samtliga moderna språk utgår lärarna från en bild när de introducerar en text. I samband med att klassen läser om ett speciellt ämne uppmuntrar läraren i franska eleverna att rita något kopplat till detta, t.ex. ett zoo eller en cirkus om texten handlar om vilda djur.
- Att *placera in nya ord i en kontext*, strategi *A3* nämner lärarna i sva, engelska, tyska och franska. Läraren i sva menar att detta är viktigt för att öka elevernas förståelse av det nya ordet.
- Att arbeta med glosor, ordklasser, prepositioner, ordföljd och ordfält är områden som kan kopplas till strategi *A1* nämligen att *skapa mentala länkar* och *B2 att kartlägga semantiskt*
- Att lekar är användbara i undervisningen är något som framförallt lärarna i moderna språk nämner. Kopplat till strategier kan den sorteras in under direkt minnesstrategi *D1 använda fysisk respons*.

Här vill jag mer utförligt redogöra för vad lärarna säger om inläring som kan hänföras till de två sista punkterna under *minnesstrategier*. Läraren i sva anser att det är viktigt att arbeta med ordföljd i både tal och skrift och han arbetar också mycket med prepositioner och sammansättningar av ord. Ordklasser och satsdelar går han igenom med eleverna i 7: an och 8: an för att senare repetera i årskurs 9. Han uppger att han inte har planerade övningar med t.ex. ordfält, men att det trots allt förekommer att han arbetar på ett sådant sätt. Läraren tycker att det är viktigt att eleverna får ett varierat språk och han diskuterar ofta ord med eleverna när problem uppstår, det kan t.ex. handla om hur ord är uppbyggda eller om dess ursprung. Han anser att eleverna är medvetna om att ordförrådet är viktigt och de vill gärna lära sig idiomatiska uttryck.

I engelska arbetar läraren efter en metodik som heter *Work with words* som har sitt ursprung i *Learner Autonomy* (se avsnitt 3.4). Det innebär att eleverna själva skall ta ansvar för sin inläring. När de arbetar med ordinläring för en text i mindre grupper bestämmer de själva hur de vill arbeta, det kan t.ex. vara med synonymer och motsatsord, ordklasser, att göra korsord eller förklara ett ord på engelska. Läraren brukar ofta be eleverna skriva frågor till texten och

ibland ber hon dem återberätta innehållet med hjälp av nyckelord. Hon tycker också att det är viktigt att eleverna lär sig ordets betydelse i olika sammanhang. Hon nämner att hon även brukar tala om ordstam, prefix och suffix samt om ordens ursprung.

I franska och tyska arbetar lärarna med ordklasser, eleverna får t.ex. leta efter ord av en viss ordklass i en text. Lärarna i franska och tyska arbetar dessutom med ordfält och läraren i tyska säger att hon också brukar tala med eleverna om ordets uppbyggnad. Ofta är ett kapitel i boken fokuserat på ett visst område och det gör det naturligt att arbeta med ett temaområde, t.ex. påsk. Samtliga lärare i moderna språk arbetar med glosor och eleverna har egna glosböcker. Lärarna i spanska och tyska låter eleverna i grupper översätta texten tillsammans. Läraren i franska brukar förklara ett ord på franska och låter eleverna gissa vilket ord hon avser. I franska får eleverna också arbeta med synonymer och motsatsord.

Lärarna i tyska, franska samt spanska uttrycker att de använder sig av olika typer av ordlekar t.ex. memory, ordpingis och översättningslekar. Korsord är något som nämns av lärare i engelska och franska.

Nedan redovisas lärarnas svar vilka kan hänföras till de *kognitiva strategierna*:

- Uttal och hörförståelse sorterar under strategi *A2 att använda formellt ljud-skrivsystem*. Alla lärarna utom läraren i tyska nämner att de övar på uttal med eleverna. Lärarna i sva och engelska säger att det är viktigt att uttalet blir korrekt. I sva brukar läraren jobba med detta när eleverna läser högt ur en text. Lärarna i spanska och franska arbetar med fonetik och uttal i samband med ny glosgenomgång. I samtliga moderna språk körläser eleverna de nya orden. I tyska brukar läraren låta eleverna arbeta med en CD-skiva där eleverna får lyssna till fraser och sedan själva repetera frasen högt. I sva arbetar läraren inte med några specifika övningar för hörförståelse, det är enbart genom egen produktion i klassrummet som eleverna får den övningen. I engelska övas hörförståelse bl.a. genom att eleverna ser film och arbetar med en hörövningsbok samt genom diskussioner i klassrummet. Lärarna i spanska och franska brukar låta eleverna lyssna på musik och uppmanar eleverna att lyssna efter ord de känner igen.
- Alla lärare utom i franska uttrycker att de uppmuntrar sina elever att använda lexikon. Att använda lexikon klassas in under strategin *B2 använda resurser för att mottaga och sända budskap*.

Läraren i tyska har ibland tävlingar som handlar om att snabbast hitta ett ord i lexikon.

- *Att praktisera naturalistiskt*, strategi A5 kan vara att arbeta med helfraser och dialoger, något som samtliga lärare uppger att de gör. Läraren i spanska uttrycker att hon skulle vilja arbeta ännu mer med helfraser i årskurs 6. Läraren i franska menar att eleverna lär sig allra bäst om de får gå runt i klassrummet och fråga varandra om olika saker. På så sätt lär sig eleverna frågeord/fraser. Läraren i sva önskar att han kunde arbeta mer med dialoger, men det är svårt att ordna detta praktiskt eftersom grupperna är blandade (olika årskurser ibland) och dessutom överlappas tidsmässigt.

Kompensationsstrategier:

- *Att använda lingvistiska ledtrådar*, strategi A1. Till denna strategi sorterar att göra jämförelser med andra språk något som samtliga lärare säger att de gör.

5.4.2. Indirekta strategier

Till de *metakognitiva strategierna* klassificeras följande områden:

- *Att aktivera sin förförståelse*, strategi A1. Läraren i sva menar att det är viktigt att ge eleverna en viss förförståelse innan de börjar arbeta med en ny text. Förförståelse är det bara läraren i sva som uppger direkt, däremot framkommer det på direkt fråga att även lärarna i engelska, tyska, spanska och franska förbereder en text eller film genom att ge eleverna förkunskaper t.ex. genom att arbeta med en ordlista relaterad till filmen. I efterhand kan eleverna använda orden för att återge handlingen i filmen.
- Utvärdering och mål placeras in under tre metakognitiva strategier nämligen B3, C1 och C2, *sätta mål, kartlägga och utvärdera sina språkliga brister samt bedöma sina framsteg*. Lärarna i sva, engelska och franska utvärderar elevernas arbete i samband med prov eller utvecklingssamtal. I sva, tyska och spanska brukar man gå igenom kursplanen i början av terminen och diskutera hur arbetet skall se ut under terminen.
- *Att bemöda sig förstå hur språkinläring går till*, strategi B1. Ingen av lärarna avsätter särskild tid för diskussion om

inlärningsstrategier med eleverna. Läraren i sva brukar ta upp det när det finns tillfälle, läraren i engelska uppmuntrar sina elever att ta ansvar för sin egen inläring och hon låter även eleverna skriva loggbok. I loggboken kan det ibland komma fram saker som gör att hon talar med eleverna om hur de ska gå tillväga. Läraren i tyska talar om för eleverna i 7: an att alla är olika och lär in på olika sätt. Hon tipsar också om att sätta upp lappar med tyska ord på kylskåpet hemma för hon menar att ser man ett ord tillräckligt ofta så lär man sig till slut ordet. Läraren i spanska talar med eleverna om att de skall läsa lite varje kväll och bara lära in några ord i taget så att inte uppgiften blir övermäktig. Läraren i franska brukar ofta tala med sina elever om hur de går tillväga när de gör läxan och hur ofta de övar. Hon vill få dem att reflektera över sitt lärande. Hon uppmanar eleverna att läsa ofta hellre än länge och korta stycken i taget.

Affektiva strategier:

- *Göra positiva uttalanden, strategi B1.* På frågan om hur lärarna gör för att väcka intresse för språket uppger lärarna att de försöker lyfta fram nyttan med språket. I sva säger läraren att målet för de flesta eleverna är att komma in på gymnasiet. Läraren i engelska menar att språket är bra att kunna för vidare studier. Läraren i tyska lyfter fram att det är det modersmål som talas av flest människor i Europa. Lärarna i sva och engelska uppmuntrar eleverna att läsa mycket och lyssna på musik samt se på TV. Läraren i spanska uttrycker att hon skulle vilja bjuda in en spankstalande person till klassrummet och/eller laga spansk mat tillsammans med eleverna.

Sociala strategier:

- *Att samarbeta med personer som är lika duktiga, strategi B1.* Läraren i engelska uppger att hennes elever ofta arbetar i mindre grupper där de självständigt planerar sitt arbete. De tre lärarna i moderna språk uppger också att de arbetar med grupper t.ex. för att översätta texter eller i form av olika lekar. I dialogövningar arbetar eleverna också tillsammans i samtliga ämnen.

5.4.3. *Kommentar*

Det framkommer att de strategier som lärarna nämner vid intervjun övervägande handlar om *direkta strategier* och särskilt *minnesstrategier*. Några *indirekta strategier* förekommer också, främst *metakognitiva strategier*.

Det är intressant att se att läraren i engelska arbetar enligt en metod baserad på Learner Autonomy. Hon nämner vid intervjun att hon vill att eleverna skall lära sig att ta eget ansvar för sin inläring något som också lyfts fram av framförallt Tholin (1992) och Oxford (1990), men även projektet STRIMS (Malmberg 2000), i syfte att så småningom utöka en större kommunikativ kompetens (se avsnitt 3.4 och 3.5). Om eleverna får lära sig att använda många olika strategier och tar ansvar för sin inläring anser jag att de blir säkrare och snabbare utvecklar sin kommunikativa kompetens.

Tyvärr framkommer det att ingen av lärarna planerar in tid för att diskutera strategier med eleverna, men alla säger att de diskuterar med dem när tillfälle ges. Förmodligen stämmer det att lärarna diskuterar olika strategier med eleverna, detta framgår av elevernas svar på frågan *Tycker du att lärarna ger dig hjälp i att hitta olika sätt för att lära in nya ord?* Eleverna anger att de får denna hjälp av de flesta lärarna. Däremot har två elever i spanska svarat att de inte vet och 6 elever i tyska säger att de inte får denna hjälp. Om vi tittar på lärarsvaren är det faktiskt så att läraren i tyska inte uppger att hon resonerar om inlärningsstrategier annat än i relativt begränsad omfattning. Visserligen bör det beaktas att majoriteten av eleverna har tyska som språkval och endast två elever läser franska och tre elever läser spanska. Med ett större urval hade det kunnat vara större variation i svaren.

Ett problem som jag anser missgynna andraspråksundervisningen är schemaläggningen. Läraren uttrycker själv att det är svårt att praktiskt genomföra och planera exempelvis dialogövningar, grupparbeten m.m. på grund av grupsammansättning och framförallt överlappande lektioner. Läraren är ensam sva-lärare på högstadiet och arbetar med elever från tre arbetslag. Det är olyckligt att schemaläggningen för svenska och svenska som andraspråk inte fungerar bättre. Effekten har blivit att elever från olika arbetslag har olika tider för sina lektioner något som naturligtvis ger upphov till oro i klassrummet med elever som kommer in eller lämnar klassrummet. Det här är ett problem som jag anser borde lyftas upp och åtgärdas.

6. Avslutande diskussion

Syftet med min uppsats har varit att jämföra hur lärare och andraspråkselever i årskurs 7-9 säger sig arbeta med ordinlärning och inlärningsstrategier i ämnena svenska som andraspråk, engelska och moderna språk.

Resultaten i min studie tyder på att det är de direkta strategierna och främst minnesstrategierna som dominerar hos både lärare och elever. Det framgår dock att lärarna är medvetna om och använder sig av en rad olika tillvägagångssätt för att eleverna skall lära in nya ord t.ex. genom att sätta orden i ett sammanhang, att arbeta med synonymer och motsatsord, att placera in ord i ordfält, aktivera förförståelse, arbeta i grupp osv. Detta stämmer väl överens med de teorier som finns om olika ordinlärningsstrategier (se avsnitt 3.3). Hur kommer det sig då att eleverna fortfarande är förhållandevis traditionella i sin inläring när de skall lära in ord? (se avsnitt 5.3.2). Problemet är, anser jag, att lärarna inte i tillräcklig utsträckning talar om för eleverna varför de gör på ett visst sätt och hur eleverna själva kan använda sig av olika strategier i olika sammanhang. Det är viktigt att eleverna hittar de strategier som passar dem bäst för den uppgift som skall göras. Om vi skall få mer självstyrda elever är det viktigt att vi som lärare ger eleverna de verktyg som behövs för att uppnå detta, se Malmberg och Tholin avsnitt 3.4 samt Oxford avsnitt 3.5. En kombination av direkta och indirekta strategier hjälper eleverna att ta kontroll över sin inläring och därmed också att nå bättre resultat (Oxford avsnitt 3.5).

Vid en jämförelse av de olika språken framgår det att engelska i varje kategori av strategier får en högre användandeprocent än de övriga språken. Svenska som andraspråk ligger något högre än moderna språk på samtliga områden utom sociala strategier. Att engelska och svenska som andraspråk får en högre procentandel anser jag har flera orsaker. En orsak är att eleverna har större kunskaper i dessa språk och därmed lättare kan utnyttja fler strategier, en annan har att göra med elevernas inställning till språken. Det framgår i avsnitt 5.1 att majoriteten av eleverna föredrar att läsa engelska framför de andra språken, med svenska som andraspråk som nummer två. I avsnitt 3.3.1 framhålls att motivation är en stark drivkraft för att lära sig ett språk liksom en positiv

inställning och intresse för landets kultur. Av kursplanerna framgår dessutom att språken har olika syften, något som jag anser är viktigt att komma ihåg (se avsnitt 3.1). Svenska som andraspråk syftar till att eleven skall lära sig behärska språket för att kunna bo och verka i landet vilket bl.a. innebär att kunna inhämta och befästa kunskaper i sina studier. Engelska är ett språk som talas över hela världen och det är nödvändigt för eleverna att lära sig språket för att klara högre studier i Sverige. För moderna språk lyfts inte språkets nödvändighet för fortsatta studier fram i kursplanen utan här anges att det är viktigt att kunna språk i internationella kontakter, på resor och vid språkstudier. Här finns alltså en stor utmaning för lärarna i moderna språk, de måste mer än andra språklärare motivera sina elever och vara språkets ambassadör (se avsnitt 3.3.1). För svenska som andraspråk och engelska innebär det att lärarna i större utsträckning bör arbeta med att utveckla ett språk inriktat på inhämtning av kunskaper även i andra ämnen. Samhällsorienterade frågor kan också vara lämpliga att lyfta fram i svenska som andraspråk.

Eftersom det trots allt inte verkar vara några avgörande skillnader mellan språken i arbetet med ordinlärning anser jag att det borde vara möjligt att samordna strategiundervisningen på något sätt. Med tanke på den gemensamma kompetens som finns hos lärarna kunde de kanske ha en gemensam arbetsdag där de diskuterar frågan och eventuellt tar fram ett underlag tillsammans som sedan kan användas i språkundervisningen.

Jag är medveten om att underlaget för min studie är begränsat till 23 elever och fem lärare på en och samma skola. Detta gör att jag inte kan dra några generella slutsatser utan bara se tendenser för denna skola och göra jämförelser med andra studier. De slutsatser jag kan dra av min studie samt tidigare forskning som berörts i uppsatsen är att det är viktigt att komma ihåg de olika syften som språken har liksom att elevernas motivation och inställning är viktiga vid språkinlärning. Flera studier tyder också på att ju fler strategier en elev använder sig av desto större självförtroende får eleven och det blir lättare att ta ansvar för sin egen inlärning. Som en följd av detta förbättras också elevens resultat (se avsnitt 3.4 och 3.5).

Under arbetets gång har ytterligare frågeställningar framkommit som hade varit intressant att arbeta vidare med. Denna studie har emellertid inte givit utrymme för detta. Här följer några förslag till fortsatta studier.

- Hur arbetar tvåspråkiga elever med ordinlärning inom ämnet svenska? Ser deras strategier annorlunda ut än för eleverna i svenska som andraspråk?

- Hur ser det ut i modersmålsundervisningen, undervisas eleverna i strategianvändning? På vilket sätt arbetar de med ordinlärning?
- På vilket sätt arbetar elever med svenska som modersmål med ordinlärning och inlärningsstrategier?

Arbetet med min uppsats har lärt mig mycket men också bekräftat mina farhågor nämligen att elevernas inlärningsstrategier är tämligen traditionella. Jag hyser ändå gott hopp om att lärarna kan vara till stor hjälp för sina elever om de uppmärksammas på att eleverna inte på egen hand klarar av att bygga upp en verktygslåda med strategier. Kunskapen finns nämligen hos lärarna, det gäller att medvetandegöra eleverna.

Litteraturförteckning

- Axelsson, Monica 1988. Helfraser och ramar – ett viktigt inslag på andraspråkinlärares väg mot ett kreativt regelsystem. I: Hyltenstam, Kenneth och Lindberg, Inger (red.), *Första symposiet om Svenska som andraspråk*. Stockholm: Centrum för tvåspråkighetsforskning, Stockholms Universitet. S. 191-201.
- Axelsson, Monica 2004. Skolframgång och tvåspråkig utbildning. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. S. 503-537.
- Ellis, Rod 1986. *Understanding Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Enström, Ingegerd 2004. Ordförråd och ordinläring – med särskilt fokus på avancerade inlärare. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. S. 171-195.
- Enström, Ingegerd & Holmegaard, Margareta 1994. Ordförråd och ordinläring. I: Cerú, Eva, *Svenska som andraspråk: lärarbok 2, Mera om språket och inläringen*. Stockholm: Natur och Kultur. S. 164-190.
- Eriksson, Rigmor & Tholin, Jörgen 1997. Ordinläring. I: *Engelska för livet*. Stockholm: Liber AB. S. 60-70.
- Holmegaard, Margareta, & Wikström, Inger 2004. Språkutvecklande ämnesundervisning. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.), *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Lund: Studentlitteratur. S. 539-566.
- Lagerholm, Per 2005. *Språkvetenskapliga uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Malmberg, Per (red.) 2000. *I huvudet på en elev – Projektet STRIMS Strategier vid inläring av moderna språk*. Stockholm: Bonnier Utbildning AB.
- Nelson Wareborn, Margit 2004. *Minst 100 nya ord i veckan ska läras in. Vem har motivation och uthållighet för det? – Andraspråksinlärares strategianvändning i ordinläring*. Göteborg: Göteborgs Universitet, Institutionen för pedagogik och didaktik.
- Nunan, David 2004. Nio steg på väg mot ett självständigt lärande. I: Olofsson, Mikael (red.), *Symposium 2003: arena andraspråk*. Stockholm: HLS Förlag. S. 135-146.

- O'Malley, J. Michael & Chamot, Anna Uhl. 1990. *Learning strategies in second language acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Oxford, Rebecca L. 1990. *Language learning strategies. What every teacher should know*. Boston: Heinle & Heinle Publishers.
- Patel, Runa & Davidson, Bo 1994. *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Tholin, Jörgen 1992. *Att lära sig lära – engelska. Om elevplanerad undervisning*. Stockholm: Almqvist & Wiksell Förlag AB.
- Tornberg, Ulrika 2005. *Språkdiraktik*. Malmö: Gleerups.
- Trost, Jan 2001. *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.
- Viberg, Åke 1988. Ordförråd och ordinläring. I: Hyltenstam, Kenneth och Lindberg, Inger (red.), *Första symposiet om Svenska som andraspråk*. Stockholm: Centrum för tvåspråkighetsforskning, Stockholms Universitet. S. 215-231.

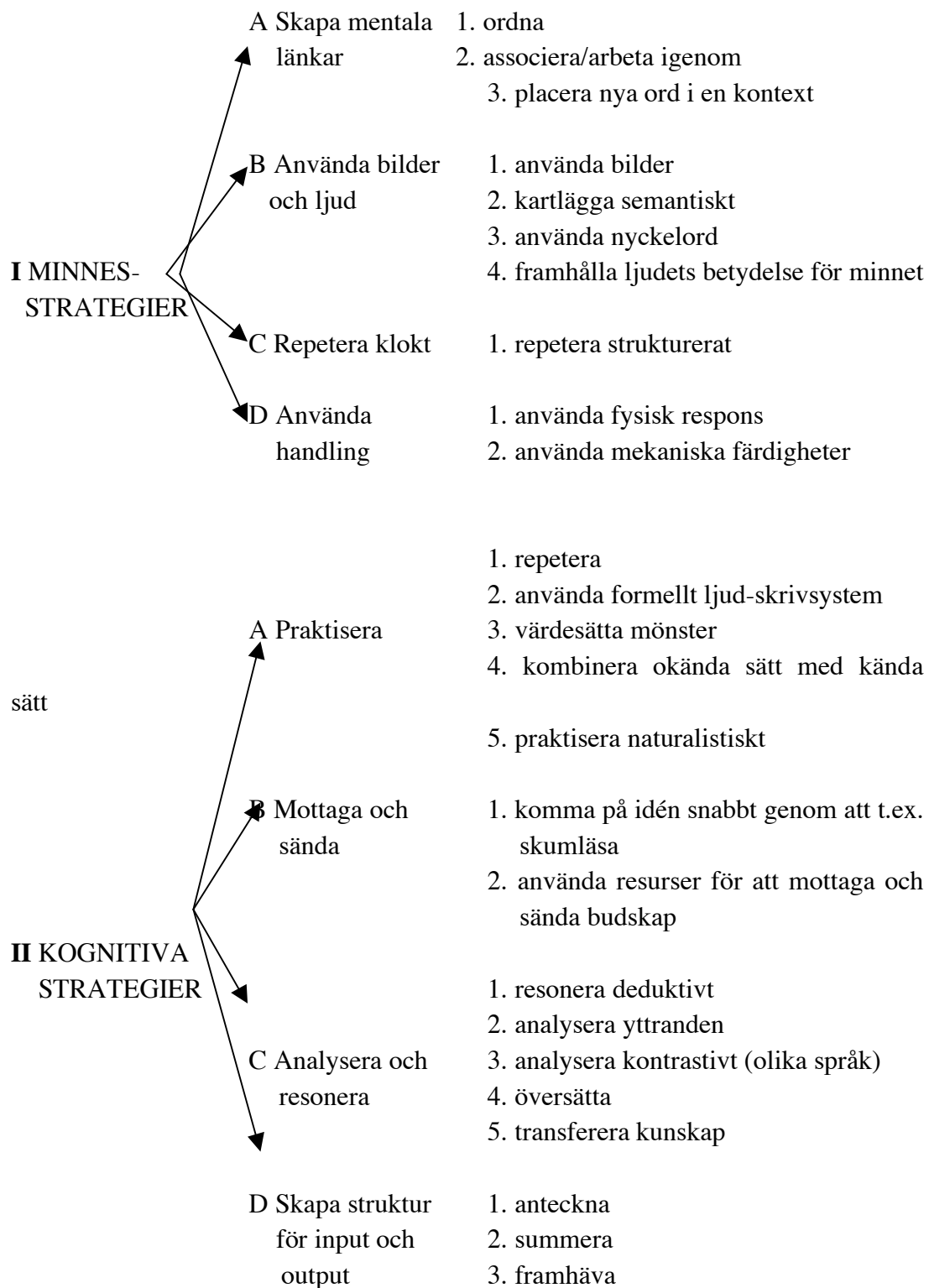
Nationalencyklopedin 2007. [www].

<<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se>>. Hämtat 12 april 2007.

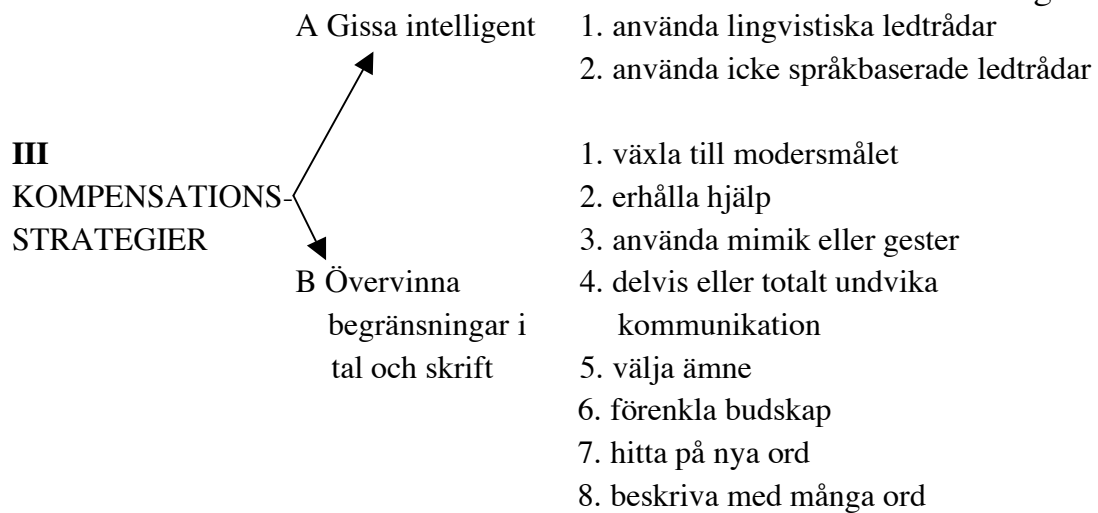
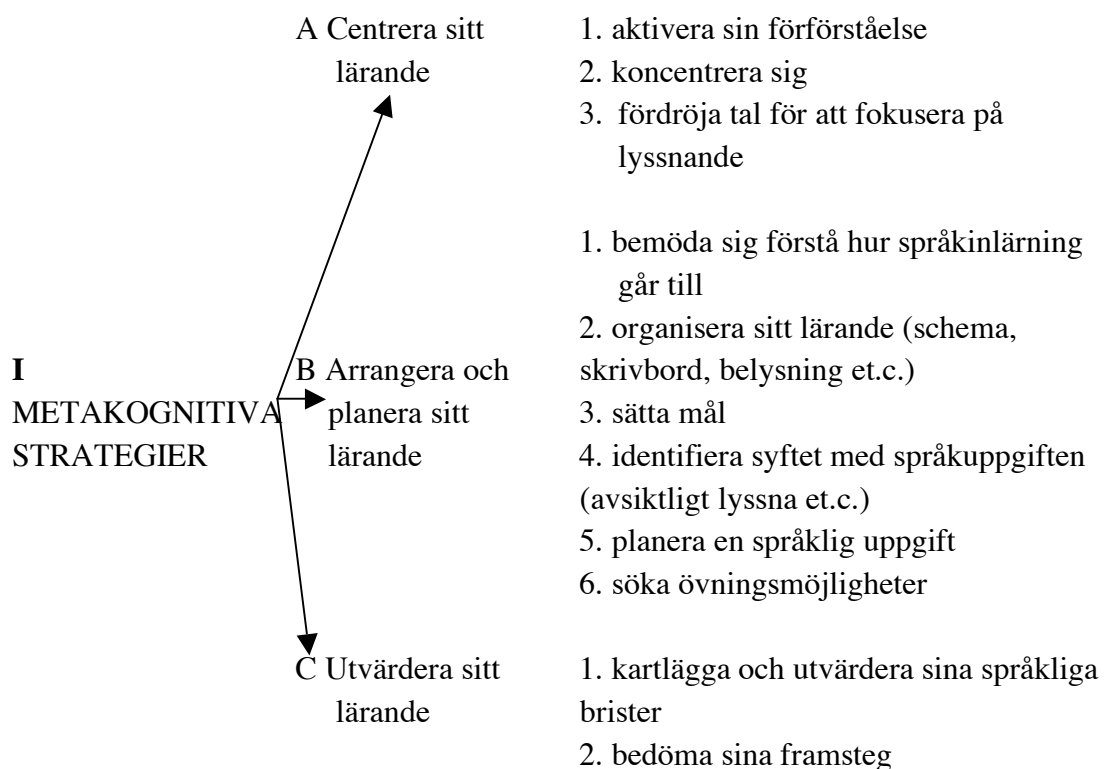
Skolverket 2000. *Kursplaner för svenska som andraspråk, engelska och moderna språk*. [www]. <<http://www.skolverket.se>>. Publicerat 2000-07-01. Hämtat 12 april 2007.

Skolverket 2006. *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet - Lpo 94*. [www]. <<http://www.skolverket.se/publikationer?id=1069>>. Senast granskad: 8 juni 2006. Hämtat 24 april 2007.

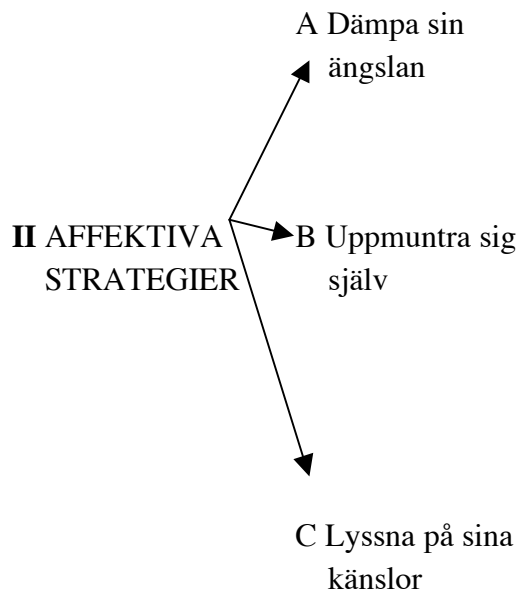
DIREKTA STRATEGIER

Bilaga 1

INDIREKTA STRATEGIER

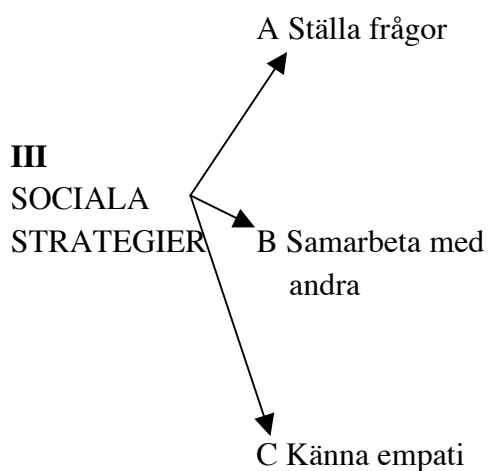
Bilaga 1

1. använda avslappningsövningar som djupandning eller meditation
2. använda musik
3. använda skratt

1. göra positiva uttalanden
2. ta förståndiga risker
3. belöna sig själv

1. lyssna på sin kropp
2. använda en checklista för att upptäcka känslor och attityder
3. skriva dagbok över händelser och känslor
4. diskutera sina känslor med lärare, vän, släkting et.c.

1. fråga för att få klagörande och bekräftelse
2. fråga för att få hjälp med korrigerings

1. samarbeta med personer som är lika duktiga
2. samarbeta med skickliga användare av det nya språket

1. utveckla kulturell förståelse
2. bli medveten om andras tankar och känslor

Hej,

Jag heter Cecilia Allestam och är lärarstudent på Göteborgs Universitet. Under vårterminen skall jag skriva ett examensarbete i ämnet svenska som andraspråk.

Eftersom jag intresserar mig för studieteknik och ordnlärning är jag tacksam för om du vill hjälpa mig att fylla i enkäten.

För att du i min undersökning skall förbli anonym har jag valt att endast numrera enkäten.

Tack för din medverkan.

Cecilia

Enkät

Observera att jag i enkäten kommer markera följande ord med förkortningar:

svenska som andraspråk = SVA

engelska = eng

franska, spanska, tyska = fr/sp/ty

1. Är du kille
eller tjej

2. Vilken klass går du i? _____

3. Vilket år är du född? 19__

4. a) Är du född i Sverige?

Ja

Om inte, i vilket land _____ och hur gammal var du när du kom till Sverige? ____ år

5. a) Har du gått i skola i något annat land än i Sverige?

Ja

Nej

Om "Ja", i vilket land? _____

Hur länge gick du i skola där? _____

6. I vilken klass fick du först börja i Sverige?

Vanlig klass

Vanlig klass + undervisning i SVA

Förberedelseklass

7. Vilket är ditt modersmål? _____

8. Får du undervisning i ditt modersmål?

Använder mimik och gester
 Undviker att säga något
 Förenklar det du vill säga
 Hittar på nya ord
 Beskriver med många ord

Annat: _____

16. Lär du dig nya ord på fritiden i de olika språken (genom t.ex. något/några av följande alternativ)?

	SVA			Eng.			Fr/Sp/Ty		
	ibland	alltid	aldrig	ibland	alltid	aldrig	ibland	alltid	aldrig
Musik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Film	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tidningar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Brevkompisar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kompisar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Resor	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Annat: _____

17. På vilket sätt förbereder du dina läxor eller prov?

	SVA			Eng.			Fr/Sp/Ty		
	ibland	alltid	aldrig	ibland	alltid	aldrig	ibland	alltid	aldrig
Sätter upp mål	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Planerar in tid för studierna	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ordnar en bra arbetsplats (du sitter bra och har bra belysning)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Koncentrerar dig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lyssnar på musik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Använder avslappningsövningar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Har en positiv inställning	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Peppar och belönar dig själv	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ställer frågor till andra	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ställer frågor till texten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Samarbetar med andra	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Annat: _____

18. a) Får du hjälp med din läsläsning hemma eller i skolan?

Ja
 Nej

b) Vem hjälper dig?

Mamma
 Pappa
 Syskon
 Lärare
 Kamrat

Annan

19. a) Är du medveten om eventuella svagheter du har i de olika språken?

Ja
Nej

b) Gör du något för att förbättra dem?

Ja
Nej

Om "ja", vad gör du? _____

20. Vilka uppgifter som lärarna ger er i skolan för att lära er nya ord tycker du är bäst?
Motivera varför du tycker så?

21. Tycker du att lärarna ger dig hjälp i att hitta olika sätt för att du skall lära dig nya ord?

SV2	Eng.	Fr/Sp/Ty	Inte i något av språken
☐	☐	☐	☐

22. Tycker du att det är roligt att läsa språk?

Ja

Nej

23. Är det något eller några språk du tycker bättre om att lära dig än andra?

- Ja
Nej

Vilket/vilka språk? _____

Varför? _____

24. Om du till en kamrat skulle rekommendera olika sätt för att lära sig nya ord, vilka fem råd skulle du ge då?

Återigen tack för att du tog dig tid att besvara mina frågor. 😊

Intervju med lärare

1. Hur går du tillväga när du skall introducera en ny text i gruppen?
(fokus på ordinläring/ordförståelse)

2. Vilken typ av övningar brukar du ge eleverna för att de skall bygga upp sitt ordförråd?
Vad är effektivast enligt din mening?

3. När du arbetar med en text
 - förser du eleverna med nyckelord
 - arbetar med att lära ord med hjälp av kontext
 - arbetar med helfraser
 - arbetar med dialoger
 - arbetar med ordfält
 - bilder, t.ex. film
 - hörförståelse (radioprogram, teater osv.)
 - utnyttjar elevernas förförståelse
 - uppmanar dem att utnyttja modersmålet och göra jämförelser
 - uppmanar dem att titta efter språkliga kännetecken t.ex. bestämning, tempus osv.
 - uppmuntrar till omskrivningar, språkbyte

4. Vad gör du för att väcka intresse för orden?
 - uppmuntrar till kontakter med svenska ungdomar
 - väcker intresse för svensk musik, film, böcker, serier

5. Låter du eleverna utvärdera sitt arbete så att de blir medvetna om vilka svagheter respektive styrkor de har?

6. Sätter eleverna upp egna mål – vad vill de uppnå med språket?

7. Ger du eleverna tips på hur de kan förbereda sig inför läxor och prov?
 - sätta av tid
 - bra arbetsplats
 - koncentration/fokus
 - mål
 - avslappning
 - inställning/attityd
 - belöning
 - ställ frågor till texten eller till andra människor
 - samarbeta
 - använd kontext
 - bilder
 - musik
 - hitta på egna fraser och dialoger

Till föräldrar med elever i svenska som andraspråk på NN-skolan

Hej,

Mitt namn är Cecilia Allestam. Jag studerar sista året på lärarprogrammet vid Göteborgs Universitet. Under våren skall jag skriva ett examensarbete i ämnet svenska som andraspråk.

För att få ett bra material till mitt arbete skulle jag vilja be om ert tillstånd för att er son/dotter får delta i en enkätundersökning. Enkäten kommer att innehålla frågor om studieteknik och ordinlärning och genomförs under nästa vecka.

Besked lämnas till skolan senast den 19 mars.

Ja, mitt barn får delta i enkäten.

Namn: _____

Nej, mitt barn får inte delta i enkäten.

Namn: _____

Elevens namn: _____

Tack för hjälpen!